

A MAGYARSÁGKUTATÁS BIRÁLATÁHOZ

Irtta: SZABÓ IMRE

Néhány évvel ezelőtt a tudományos kérdések ifjabb felvetői azt szorgalmazták, hogy maradjon el végre a tudományos szemlélet szokott objektivitása, hidegsége, különállása; a kutató és anyaga között meghittebb kapcsolatot kívántak. Ez az óhaj, hogy ugyanis a kutató ne tartsa tárgyát távol önmagától és ne vizsgálja a kérdéseket szenttelen magatartással, nem jelentett fölösleges szubjektívizmust, csak személyi kapcsolatokkal is megalapozott hidat emelt a kutató és anyaga közé, hogy így elfogadhatóbbá, érthetőbbé és a személyes megélés eszközével meggyőzőbbé tegye a vizsgálat alá vett tárgyat. Ma a nyugodt figyelőknek épp az ellenkezőjét kell követniük. Gondoljunk csak a nemzetek kérdéseivel kapcsolatos vizsgálódásokra: a kutatók olyan szubjektívizmusba estek, nézeteiket annyi személyi indulat, elfogultság, ressentiment állapotba hozta meg és támasztja alá, annyira mellékessé vált a tárgyi igazság és okfejtés e ponton, hogy írásaik nagyrésze többnyire — kihámozva e burokból — alig ad tartalmi értéket. Megkivánt fordulatok, érzelmi aláfestés elengedhetetlen ma e kérdés vizsgálatánál; fanatizmus kell itt, nem pedig józanság. Ha tehát — az ellentéteket és túlzásokat kiegyensúlyozandó — néhány évvel ezelőtt a szemlélő és tárgya közötti személyes kapcsolatot is megkivántuk a munka elmélyítése végett, de semmiesetre sem a tárgyi igazság rovására: ma, épp a nemzetekkel foglalkozó írások kapcsán az ellenkezőjét kell kívánnunk: objektivitást, szinte hideg tárgyilagosságot, az egyéni elfogultságokkal és érzelmi beállításokkal szemben.

A magyarság sorsáról, történelméről, jellegéről, tulajdonságairól ma szívtében-hosszában beszélnek és a nyugodt tárgyilagosság megkísérlése itt elsősorban szükséges. Próbáljuk meg magunkat legalább némileg függetleníteni az áramlattól, mely mindenkit magával sodor: nézzük meg, hol nyílnak esetleg kilátás tárgyi igazságok és megállapítások átmentésére?

Első pillantásra látszik, hogy a magyarságról minden eddigig felülmúló tömegben készülnek értekezések, hangzanak el nyilatkozatok és folynak lényegbevágó kutatások. Egy nép számára az ilyen alapvető önvizsgálat, mint jelenség is rendkívül érdekes. Mi okozta a nagy megélnéskülést, a kérdések előtérbe jutását? A szokott politikai válasz az lenne, hogy egy szomszéd állam faji nekifuzdulása, — ám ezzel igazán csak a felületet érintenők. Bizonyos, hogy egy szomszédos nagy egység hat a mellette élő kisebb nemzetre, — ahogy Németh László mondotta: a magyarság kis edény, mely rendszerint nagyobb edények hevétől forr fel, vagy hűl le azok fagyától. — ám a magyarságról írt és mondott megállapítások közül már eleve kizárhatók azok, amelyek pusztán kívülről jött gondolatok egyszerű másai: még így is nagy anyag marad. A figyelem talán indukálódhatott idegen hatásra; legfeljebb megindított egy folyamatot, de annak előfeltételei meg kellett, hogy legyenek, mert különben érthetetlen lenne a spontán visszhang. Ha ketten teszik is ugyanazt, a lényeg mégis más lehet; más, belső erők feszültek a mélyen és zúdultak elemi erővel ki a talán idegen példa nyomán vágott nyíláson. Mindaz, ami a jelenség körülményeiből látszik, arra mutat, hogy sajátos erők feszítettek szélessé a magyarság-problémát.

A kérdés felvetése mai mivoltában a szociográfusoktól ered. E nemzedék majdnem kizárólag a parasztságból nőtt ki és első generáció volt, mely a népből kikerülve, társadalmi szerepet, sulyt kapott, hangjának

megbecsülést szerzett; a megtett ut, a középosztály és a nép között tátongó szörnyű szakadék megpillantása után első felismerései a nép felé fordították vissza: az anyagot szemlélték, ahonnan talán kiszakadtak. E nemzedék kutatásai, irodalma objektív értékei mellett saját szubjektív világképének, országáról és néperől vallott nézeteinek kiépítésére szolgált. A belső fejlődésből, mely végeredményben egy eddig szerepet nem vitt társadalmi osztály legjavának első egyetemes közösségi eszmélkedése, a magyarságnak, a közösség összekötő kapcsainak kutatásához kellett eljutni. Hogy e kérdések bolygatásánál izgatón hatott az általános európai helyzet, mely a kis népek fojtogató szorongatottságát festi kiábrándító jövőként a szemlélő elé, az természetes, de önmagában még mindig kevés a sorskérdés felvetéséhez. A magyar élet külső adottságainak elszomorító vizsgálata fordította a sorskérdések felé a korábbi kiváltakkal és máshonnan jött rokonlelkűekkel felduzzadt első paraszteredetű generációt, a magyar nép élet-halálharca, melyet bévül viv, a szörnyű elosztású társadalmi helyzet, mely már-már szinte megállíthatatlanul taszítja az egyedül veszélyes belső pusztulásba a letargikussá lett népet. A sorskérdés szorosan kapcsolódik a társadalmi kérdéshez.

Egy generáció öneszmélését éljük itt meg, ha a szociográfiától kiindulva együtt haladunk a szemlélődőkkel; egy generációét, mely végre a népet képviseli. A külső társadalmi felmérés sorskérdésekhez vezetett; előtűnt a nemzet egysége, előtűntek mögöttük a magyarok, az emberek. *Illyés Gyula* írja le könyvében találkozását *Beszédes* bácsival, aki már keresztezésénél is segédkezett; hátborzongató az idegenség, mely közöttük áll, a zárkózottság, a mozdulatlanság, a kiábrándultság, fásult magábaforduultság *Beszédes* bácsinál; áthidalható-e mindez, gyógyítható-e még e nép, mi a sorsa, mi van lelkében, mit jelent ez a képlet, ez a *Beszédes* bácsi nevét megcáfoló hallgatag rejtélyességében: itt van a kérdések sora, a társadalmiól a sorskérdésen keresztül a magyarság-mivoltig, — így mélyült el a legjobbaknál.

A magyarság-kérdéskörnek még nincs kialakult elméleti alapja. Épp ezért ahány ember, annyi oldalról nyúl hozzá. *Prohászka Lajos* (*A vándor és a bujdosó*) metafizikus, a szellemtudomány eszközeivel vizsgálja a tüneteket, okait az azonban nem, sem éltető szabályaikat, — gyökértelen, légüres síkban építi fel a lelki jelenségek összefüggéseit és következteti egymásból a szerinte magyar tulajdonságokat. Amit ő magyar sajátjának tekint, talán tényleg megvan, szemlélete azonban túl elvont ahhoz, hogy elfogadható képet adjon; végeredményben metafizikus magyar adottsághoz, „sors“-hoz jut. *Németh László* számára az irodalom a tükrökép, melyben a sajátos magyar lelki tartalom megmutatja magát; e lelki tartalomról csak nyit mond, hogy az: „komor, realista gondolkozó erő“ (*Kisebbségben*). *Karácsony Sándor* (*A magyar észjárás és közoktatásügyünk reformja*) a nyelvet nézi mint formáját egy valószínű lelki tartalomnak és így következtet vissza rejtett tulajdonságokra. Talán a legteljesebb — a költő biztos ítéletű szemével és mindent átfogó megérzéseivel — *Illyés Gyula* szemontja (*Magyarok*): a magyar életet nézi a maga konkrétumaiban, az élet jelenségeit, társadalmi összefüggéseket és a magyarság dinamikáját mozgató tulajdonságokat fed fel. E négy könyv egyuttal a négy legjelentősebb munka is szerintünk e tárgyról; ha formájuk különböző is — tudományos igényű műtől essayig, „emberi kinyilatkoztatás“-ig — egyről vallanak, egyet kutatnak.

A kérdés lényegében kettős: ki a magyar és mi a magyar?

Az első kérdésre a felelet aránylag egységes. Leszámítva *Németh László* affektív megkülönböztetését a jött-, hig- és mély-magyarságról,

általában tárgyilagos megállapításokat hallhatunk e kérdésnél. „A magyarrá lételnek egyetlenegy előfeltétele van s az nem materiális, nem a történelem előtti turáni lovas környezetiktálta átöröklött adottsága, de nem is a mai magyar élet külső körülményeinek egyéniségformáló ereje, hanem egyesegyedül az a tény, hogy aki közénk került, élő tagjává vált-e életközösségünknek, vagy megtartotta eredeti közösségét s onnan kapott feladatok imperativusainak engedelmeskedik“. (Karácsony, 222 o.) — A magyar egység nem a faj, a származás egysége, nem vérségi összetétel, hanem magatartás. „A magyarságot attól fogva számíthatom magyarnak, amitől fogva viselkedésében rendszert látok, amikortól egyforma érintésekre egyforma mozdulatokkal reagál“. (Illyés Gyula, 264. o.). Egy nép a környező népek között bizonyos szerepre kényszerül, vagy kevésbé teleológikusan: bizonyos időben is jól megválasztott cselekedetekre; a tér- és időbeli adottságok felfogása és azok szerint való cselekvés: a vállalkozás, melynek jól, vagy rosszul megoldásától függ a nép sorsa. „Mert mindig a vállalkozás parancsol, sohasem a földrajz és történelem, — tehát a vállalkozás tér- és idővonatkozása“. (Karácsony, 222. o.). Aki e vállalkozást magáévá téve a maga egyéni sorsát a közösséggel egybe tudja hangolni, aki e helyzet minden adottságát vállalja, az magyar, tekintet nélkül származására. A felület tehát nem külső jeleket emel ki, hanem belső szemléleti egységet vesz alapul és az arra egységes reakciót, cselekedetet teszi meg közös nevezőül. Az magyar tehát, akinek közösségi viszonylatban mutatkozó arca egységes belső beállítottságra enged következtetni; e belső világ, e társaslelki közösség az elvégzendő feladatokat illetően változhat tartalmában, végeredményben tehát dinamikus összefüggésekben megmutatkozó.

E szemlélet feltétlen szolid határokat szab a magyarság külső mivoltának, objektív szempontot a közösség számszerű megmérésehez, de dinamizmusában már a másikat, tartalmi kérdés megválaszolásához is megadja a mértéket és irányelvet. Mi a magyar — mi az a nehezen megfogható belső tartalom, mely egy embercsoport jellegzetes közös nevezője, hajtóereje lehet? A feleletek lényeges eltéréseket mutatnak; e vizsgálódások még kezdeténél állanak a kérdésnek. Mi lehet a célja ennek a magyarságvizsgálatnak? Kétségteljesen épp legjobb művelői után és a kérdés felvetődéséből ítélve, a magára eszmélő magyar népi társadalom akarja mibenlétét, állagát megtudni. A feladat tehát kifejezetten annak megállapítása, hogy mi *van*, nem pedig annak, hogy mi *kell*? A vizsgálódók nagyrésze viszont magyar bűnökéről, hibákról beszél, értékes kiemelendő tulajdonságokról és pusztulásra való vétkekről. A magyar társaslelki képlet megállapítása a feladat s itt szalmaláng, patópáloskodás, passzív ellenállás, — mind tulajdonságok — ha ugyan hitelesen megállapítható létezésük és általános tulajdonság-voltuk, — mindez se jó, se rossz. Hanem együtt a magyarság mivolta. A tények pontos megmérése épülhet csak a társadalmi, vagy — ha ugyan ilyesmirel szó lehet — néplélektani változtatni akarás szándéka. A „mi a magyar“ — kérdés megválaszolása tehát csak pszichoszociológiai felmérés eredménye lehet.

Finitizmus, affektivitás, objektívség, primitívség, bősziultság, realiztikus hajlam, passzív rezisztencia, lovagiasság — a vizsgálódók a legkülönbözőbb tulajdonságokból építik meg fikciójukat. Az első nehézség mindjárt az, hogy nehezen lehet a különböző csoportokat egységes jellegűeknek mondani. Prohászka Lajos például jellemző magyar sajátságának tartja a magyar állameszmét, a Szent-korona fogalmát, mint szakrális magyar állam- és nemzetfelfogást, a jogi formalizmust, a középnemesség ius resistendi-jét — vajjon mi köze volt mindehhez a magyar parasztság-nak, melynek nem is lehetett átfogó állam-szemlélete, vagy csak igen rit-

kán, a nagy veszélyek idején s mely az állam ügyei iránt alig érdeklődhetett? Pedig hát a nyelvet nézve például „evidens, hogy a parasztbember nyelve a tulajdonképpeni magyar nyelv, mert hát: nincs is alkalma megromolnia“. (Karácsony, 114. o.). Illyés Gyula írja: „A nincstelen tömeget tekintem elsősorban magyarnak, vagyis olyanak, akik mindenekelőtt támogatásra, fényre, döntésre: nemzeti dicsőségre jogosultak itt; nemcsak azért tekintem annak, mert történelmünk különös alakulása eredményül épp ez a réteg a legmagyarabb, nyelvileg s ha kell fajilag is, hanem azért, mert ez a legmegbízhatóbban magyar: nincs mása, mint a magyarsága“. (366. o.). A magyar tulajdonságok hordozója elsősorban a nép, számszerűségénél és az erőket helyesen értékelő társadalmi szempontnál fogva, életformájában és lelki világában egyaránt; ehhez képest kell a magyarságkutatást is végezni és szemlélni. „Népiesség annyi, mint magyarság“ — mondja Illyés Gyula.

Szabad-e ilyen kicsinyesen szétszedni a magyarságkutatást, szabad-e részletekbe kapaszkodni, mikor egy nép sorsáról, életmegnyilatkozásáról, rejtélyének megfejtéséről van szó? Feltétlenül. A társadalom buzgó magyarságkutatásba merül, de ennek kapcsán származást kutat, ellenséges szellem, főlős kiválasztgatás hatja át az életet. Új misztika támad, melyben a nemzeti-faji jegyek döntő jelentőségűvé nőnek: központi, alapvető értékelő szemponttá válik, ami legfeljebb regisztrálható tulajdonság. *Féja Géza* *Móricz Zsigmondról* írt új könyve tele a magyar fajta kitérő jegyeinek kutatásával; olyanokat emel ki és tart hangsúlyozandónak, ami Móricz minden írásában feltétlenül benne van, hiszen ő szilárdan áll a közösségben, érzi annak erejét, sajátosságait, mégse emeli ezeket külön ki. A furcsa és gyanús épp az, hogy írók, kutatók szigorú szándékkal útnak munkájukhoz: adott, előre felvázolt magyar jelleget keresnek történelemben, jogban, művészetben, társas életben: az eredmény megelőzi a kutatást; a módszer főlőslegesen általánosító; ez költőnél talán megengedett, de alapos kutatónál semmiképp. Az általánosításnak részletekbe menő kutatás, vizsgálódás után kell bekövetkeznie. Ismernünk kell történelmünket, nyelvünket, jogrendünket, társadalmunkat, irodalmunkat; mindezek előítélet nélküli megismerése után jöhet a kérdés: mi a magyar, helyesebben van-e s ha igen, e részletkutatásokból miben mutatkozik meg az egységes magyar társasulki magatartás. Csak hideg fővel juthatunk a kérdés tárgyilagos, valószerű megválaszolásához. A magyar mivoltának túlzott, apriorisztikus kihangsúlyozása helytelen, hibás, olykor szinte nevetséges. A kitűnő Karácsony írja könyvében a szofokrácia rossz, fordításnyelvéről szólva, hogy mennyivel megfelelőbb, magyarabb lenne például, ha a „menetrend“ fordításze helyébe, mondjuk, a népies kifejezést használnók; a bécsi repülőjárat indulására talán azt mondanók, hogy „7 órakor eresztik a bécsi sárkányt“. A kifejezés nem adekvát volta nyilvánvaló, mert a képszerű kifejezést nem mindig lehet a hétköznapi hivataltal, tárgyilagos nyelvezetbe bevinni.

Mégis, miben áll hát a magyarság lényege, merül fel bennünk a kínzó kérdés: mi a magyar? Eredménythozó, tárgyilagos feleletet csak Karácsony hoz erre a kérdésre, induktív módszerrel közelítve meg a társasulki mibenléteket. Általánosítások helyett alulról kezdi. „Az egyetlen egészen bizonyosan magyar valami, amit ismerünk és elismerünk, a magyar nyelv. A magyar nyelvet kétségkívül belső adottságaiban élő sajátos magyar kultúra ereje feszítette olyan formává, amilyenné éppen fejlődött. Ha tehát ezekre a kultúrartalmakra a siker reményében akarunk vadászni, egyféléképpen cselekedhetjük: a magyar nyelv sajátosságaiból következtetve vissza a sajátos magyar kultúrartalomra.“ (I. m. 135. o.) Karácsony hát a nyelv sajátosságait vizsgálja és annak alapvető tulajdonsá-

gaiból: az egységes artikulációs bázisból, a viszonyításból, mellérendelésből és a képies kifejezőmódra törésből. E nyelvi alapvető tulajdonságok objektív és primitív életszemléletre vallanak. „Az objektív szemlélet primitíven egymás mellé rendeli az Ent és nem-Ent“ (202. o.). Ez az objektivitás: „Az objektív természetj hangok és képek, az időben egymást követő s egymást rangban felül nem muló képzetek, kapcsolások és képzetkapcsolások parataxisa és az emberi beszéd tagozódásában a természeti időt és ismétlődést minden mesterkedés nélkül tükröző, s magának a beszédnek időbeliségét sem kendőző izometrikus sorok és élőbeszédbeni hanglejtés. Objektíve ez településföldrajzi és történelmi szempontból egyaránt azt jelenti, hogy inkább keleti, mint nyugati, még mindig valamicskét ázsiai. Pontosan primitív, de úgy primitív, hogy mindenre kész és képes. Alkalmazkodóan ázsiai“ (190. o.). A nemzet egész társaslelki magatartásában akkor él magyar módon, „ha joga, művészete, nyelve, társadalma és vallása tartalmában objektív formájában primitív és vállalkozása, amely ezt a lelki magatartást idegezte be nála és váltja ki belőle, mégsem Ázsia, hanem Euramerika“. (223. o.) „Földrajzi és történelmi sikon tehát a magyarság: európai tartalomnak ázsiai formákban kifejezése. Itt élet csak európai kulturtartalommal lehetséges, de csak objektíven és primitíven, tehát ázsiai formában“. (290. o.) A magyar, objektív és primitív társaslelkiiséget csak a nép őrzi, mely megrekedt XVI-XVII. századbeli állagában; a felsőosztály, a szofokrácia, gyökereitől elszakadt, előrefutott Európába. A feladat, a magyar társaslelki egyensúly helyreállítása: a nép találja meg a kapcsolatot a korszerű európai tartalommal élő felsőosztállyal. A közvetítés a középosztály dolga; e harmónia helyreállítása mentheti csak meg a magyarságot és teremthet a magyar társaslelki tartalomnak és formának megfelelő életet.

Karácsony e roppant tetszetős, találó példákkal bizonyított elméletéhez két oldalról lehet kritikai megjegyzéseket fűzni. Bár szinte egyedülálló módszerben, ahogyan egy részletjelenségből akar az egészre mutató tanulságokat levonni; egyedülálló, mint józan és eredményeket elérő kutató, mégis, amit oly nagyszerűen fejt ki a nyelvről szólva, az nem feltétlenül érvényes a magyarság teljes társaslelki tartalmára. Ami bizonyítottan igaz a nyelvre, mint formára, nem feltétlenül helytálló a tartalomra nézve. Még távolról sincs tisztázva az út, melyet a társaslelki tartalomnak meg kell tennie kifejeződéséig, nem ismertek, csak sejtettek az akadályok, melyek a nyilegyenes megnyilatkozási szándékot eltérítik. A nyelv csak *egy* bizonyíték; Karácsony ez egyetlen bizonyítéktól a valószínű tartalomig az analógia hidján jut el, következtetéseiinek alátámasztása tehát lehet helyes is, de helytelen is. Azután pedig már a fentiekből következik, hogy e társaslelki tartalom állandóan változó, alakuló; a kutató e változások szelétől elragadtatva maga is további változtató feladatokat tűz ki, ennek kapcsán pedig értékel. A „mi a magyar“-kérdés így a „van“-síkjáról megint csak a „kell“-síkjára tolódik visszavonhatatlanul. Talán az idő nem alkalmas nyugodt szemlélődésre talán az anyag rendkívüli mozgékonyasága, a frissesség, mely a magyar társaslelki tartalomban valószínűként mutatkozik, a fiatal, még mindent konkrét képekben látó nép állandó alakulása: tény az, hogy a magyar szemlélő előbb-utóbb kilendül hidegségből, a leírásból és cselekedni akar, vagy cselekvésre buzdít.

Jól is van ez így. Olyan kort élünk, amidőn egy új nemzeti enciklopédizmus most már a legszélesebb osztály átfogó szemszögéből fogja át a nemzetet és teremt egységes képet és feladatkört magának. A külső körülményektől csak felfokozott viharos időkben tettvágytól ég a szemlélő keze. Mi a magyar? Illyés Gyula egész könyvével felel reá: a legteljesebben ezer baj, hiány, hiba — ezer feladat. Féja írja említett

könyvében: „Móricz Zsigmond emberi vizsgálódásai nem egyszer kiderítették, hogy társadalmi jellegű dologról van szó ottan, ahol zagyva szellemek, ősi faji vonást szimatolnak“. (172. o.) A társadalmi kérdés indította lényegében az egész vizsgálódást; a sivár társadalmi helyzet ejti kétségbe a szemlélőt és ingerli mentésre. Ki tudja még, e vészes időben, a vajudás korában, hogy melyik tulajdonság minek következménye, mennyiben jelentős, vagy jelentéktelen — ki tudja, mi állandó és mi változó, mi lényeges, mi elhanyagolható? Illyés Gyula írja hogy egy francia barátja úgy jellemzi a magyarokat, mint akik külföldön is csak azt nézik, mit vihetnének haza; talán még nem jött el a hideg szemlélés ideje, még ezernyi sürgős tennivaló, beszerezni való van, még fiatal az eszmélkedés, még nem elvont, hanem a valósághoz kötött és azt változtatni akaró. Az írások e tárgyról „emberi kinyilatkoztatások“, társadalommozdító buzdítások. Ez a pozitívuma a nemesebb vágású magyarkutató írásoknak.

B E S S Z A R Á B I A I K É P E K

Irta: GEO BOGZA

Önálló fejezetek a kitűnő román író *Țări de piatră, de foc și de pământ* című most megjelent könyvéből.

LIPNÍK-ATÁKI

A román államvasutakra maradt ez a kincs. Lehet, hogy a Lipnik-Átáki vasuti szakasz a legszebb egész széles Beszarábiában, de a legfurcsább is az egész tartományban, annyi bizonyos. A sínpár a Dnyeszterhez igyekezik, utját azonban rengeteg óriási gödör állja el. Hidak nincsenek, a vasut úgy csuszik, furakodik e szakadékok között, mint a kigyó.

Kanyarog a földlyukak peremén, halad néhány kilométert, aztán visszatér szinte ugyanarra a helyre, ahonnan kiindult, csak hogy a gödör másik oldalán; majd jobbra fordul, balra csavarodik, ide, oda, úgy ahogy csak egy folyó tud a világon: a Prut. A furcsa az, hogy a vonat szerpentin-utat követ, de nem valami hegyoldalon — a sík mezőn. Az a néhány személyszállító bárka, amely a szerelvényt alkotja, szakadatlanul ring, a töltésvonal menetét követve. Olyan a vonat, mint a kutya, amely forog maga körül és mindegyre a farkához kap.

Végül ennek a játéknak is vége. A vonat nemsokára állomásra ér. Ez Átáki, holtpont. De nem Átáki kedvéért építették ezt a vasutvonalat. Régesrégen ez a sínpár volt Oroszország minden összeköttetése Nyugattal, Csernoviccal. Aztán a Dnyeszter-hidat levegőbe röpitették és a Lipnik-Átáki vasuti szakasz úgy maradt, mint a letépett kar. Mégis ennek a vasuti szakasznak értéke van, külön jelentősége. Nem kereskedelmi — hadászati jelentősége. Nem úgy hadászati, ahogy a katonák értik, hanem hadászati a természettel szemben, mostohaságaival, alkalmatlankodásaival szemben, amelyeket sikerült legyőznie.

Az eddigi kigyóút csak a mű nyitánya. Most igazolódna be fotóriporter barátom szavai, aki szerint az utas, aki Lipnik és Átáki között halad, Svájcban érezheti magát. Csakugyan, ki hitte volna, hogy Beszarábiában hegyek is vannak? Természetesen miniátürhegyek, de hegyek. A Lipnik-Átáki vasuti szakasz természeti látványok valóságos ékszerdo-